

commission are developed. Supportive legal means to ensure implementation of decisions taken by Conciliation Commission and Labor Arbitration proposed for introduction.

Keywords: the collective labour disagreements, the collective labour dispute, Conciliation Commission, Labour Arbitration.

УДК 343.13

*Г.В. Татаренко,
доцент кафедри правознавства
Східноукраїнський національний
університет ім. В. Даля*

ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАПЛАНОВОЇ РЕВІЗІЇ (ПЕРЕВІРКИ) ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ НА ВИМОГУ ОРГАНУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

У роботі здійснений аналіз питань, що розкривають поняття позапланової ревізії (перевірки), підстав і порядку проведення ревізій на вимогу органу досудового розслідування у світлі кримінально-процесуального права. Зазначені питання проаналізовані на основі діючого Кримінально-процесуального законодавства України, спеціальної літератури з даної проблеми та процесуальної практики.

Ключові слова: ревізія, перевірка, вимога правоохоронного органу, призначення ревізії, постанова про надання дозволу на проведення ревізії, постанова про надання завдань ревізорам та постановку питань, що підлягають вирішенню під час проведення ревізії, висновок ревізії, акт перевірки.

З метою забезпечення збирання доказів частина 2 статті 93 Кримінального процесуального Кодексу України (2012 р.) надає стороні обвинувачення право витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб висновків ревізій та актів перевірок [1]. При цьому право вимагати проведення ревізії Кримінальним процесуальним Кодексом України (2012 р.) не надано жодному суб'єкту кримінального процесу. Органи, які проводять ревізії, порядок їх призначення та проведення цим Кодексом також не визначені.

До 12.01.2005 року для призначення ревізії було достатньо письмової вимоги слідчого чи органу дізнання, яка відповідно до ст.130 КПК України 1960 р. [2] могла бути виражена у відповідній постанові, обов'язковій для виконання усіма установами, підприємствами та громадянами.

На сучасному етапі розвитку суспільних відносин в Україні законодавець вирішив посилити захист відносин у сфері нормального функціону-

вання суб'єкта господарювання за допомогою судового контролю при призначенні ревізій.

Пунктом 2 ч.1, ч.2 ст.8 «Закону України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» від 26 січня 1993 року N 2939-XII [3] проведення ревізій було віднесено до функцій Державної контрольно-ревізійної служби України (ДКРС).

Пунктом 5 ч.5, ч.ч.6 – 8, 11-13, п.2 ч.14, ч.ч.15-17 ст.11 зазначеного Закону, а також Інструкцією «Про організацію проведення ревізій і перевірок органами державної контрольно-ревізійної служби в Україні за зверненнями правоохоронних органів», затвердженої наказом Головки КРУ України від 26.11.1999 р. N 107, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 23.12.1999 р. за N 906/41 із наступними змінами та доповненнями [4], визначений порядок проведення позапланової ревізії (перевірки) за дорученням органів дізнання та досудового слідства під час розслідування кримінальної справи. Одразу обмовимось, що наказ № 107 від 26.11.1999 втратив чинність на підставі Наказу Головного контрольно-ревізійного управління N 67 27.02.2006 [5]. Але Затверджена ним інструкція продовжує застосовуватись у частині, що не суперечить діючому законодавству.

Позаплановою виїзною ревізією вважається ревізія, яка не передбачена в планах роботи органу державної контрольно-ревізійної служби і проводиться за наявності передбачених законом обставин, однією з яких є надручення доручення щодо проведення ревізій у підконтрольних установах від Кабінету Міністрів України, органів прокуратури, державної податкової служби, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, в якому містяться факти, що свідчать про порушення підконтрольними установами законів України, перевірку додержання яких віднесено законом до компетенції органів державної контрольно-ревізійної служби.

Позапланова виїзна ревізія може здійснюватися лише за наявності підстав для її проведення на підставі рішення суду.

Позапланові виїзні ревізії суб'єктів господарської діяльності незалежно від форми власності, які не віднесені цим Законом до підконтрольних установ, проводяться органами державної контрольно-ревізійної служби за рішенням суду, винесеним на підставі подання прокурора або слідчого для забезпечення розслідування кримінальної справи. Орган державної контрольно-ревізійної служби, прокурор або слідчий, який ініціює проведення позапланової виїзної ревізії, подає до суду письмове обґрунтування підстав такої ревізії та дати її початку і закінчення, документи, які відповідно до частин п'ятої і сьомої цієї статті свідчать про виникнення підстав для проведення такої ревізії, а також на вимогу суду - інші відомості.

Тривалість позапланової виїзної ревізії не повинна перевищувати 15 робочих днів. Подовження термінів проведення позапланової виїзної ревізії можливе лише за рішенням суду на термін, що не перевищує 5 робочих днів.

Обмеження у підставах проведення ревізій, визначені Законом України «Про ДКРС в Україні», не поширюються на ревізії, що проводяться на звернення підконтрольної установи, або ревізії, що проводяться після пору-

шення кримінальної справи проти посадових осіб підконтрольних установ, що ревізуються, відповідно до кримінально-процесуального законодавства. Так, у разі призначення ревізії по кримінальній справі можна проводити позапланову ревізію (перевірку) більше одного разу на рік. Не є у таких випадках перешкодою для початку ревізії неможливість надання посадовим особам підконтрольних установ, інших суб'єктів господарської діяльності під розписку копії рішення суду про дозвіл на проведення позапланової виїзної ревізії, наприклад, коли посадові особи відмовляються від отримання копії постанови, відмовляються від підпису про отримання, або місце знаходження цих осіб не відоме. У таких випадках доцільно надсилати копію постанови на адресу об'єкта перевірки замовленим листом з повідомленням про вручення.

У той же час ненадання постанови суду посадовим особам підконтрольних установ та інших суб'єктів господарської діяльності або їх надання з порушенням вимог, встановлених частиною чотирнадцятою статті 11 цього Закону, є підставою для недопущення посадових осіб органу державної контрольно-ревізійної служби до проведення ревізії.

Проведення ревізій органами державної контрольно-ревізійної служби не повинно порушувати нормального режиму роботи підконтрольних установ та інших суб'єктів господарської діяльності.

Зустрічні звірки, які проводяться органами державної контрольно-ревізійної служби, не є контрольними заходами і проводяться у разі виникнення потреби у їх проведенні на підставі направлення, виписаного керівником органу (підрозділу) державної контрольно-ревізійної служби.

Отже ч.ч.6 - 8, 11 - 13, 14 п.2, 15 - 17 ст.11 Закону України «Про ДКРС в Україні» містять норми кримінально-процесуального права, не передбачені діючим та новим Кримінально-процесуальними Кодексами України. Такий стан законодавства можна вважати суттєвим недоліком у нормотворчій діяльності, який потребує негайного виправлення.

Більш докладно регламентує порядок призначення та проведення ревізії Інструкція «Про організацію проведення ревізій і перевірок органами державної контрольно-ревізійної служби в Україні за зверненнями правоохоронних органів».

Під зверненнями правоохоронних органів у цій Інструкції розуміються постанови слідчих або прокурорів, а також вимоги, доручення чи прохання керівників органів прокуратури, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, підрозділів податкової міліції органів державної податкової служби в Україні та Координаційного комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю при Президентові України.

Постанова суду – обов'язкова і безумовна підстава для проведення виїзної позапланової ревізії, але вона сама по собі не є для ДКРС зверненням правоохоронного органу, якщо ініціатором ревізії є орган дізнання чи слідчий.

Згідно п.2.2. Звернення правоохоронного органу щодо проведення ревізії (перевірки), повинно містити:

повну назву підприємства (установи, організації), його місцезнаходження, дані про організаційно-правову форму;

коротку суть фінансових порушень, допущених об'єктом контролю (або інформацію про фінансові операції, яка може свідчити про те, що вони здійснюються з порушенням вимог чинного законодавства).

Такі дані повинні міститися власне у постанові суду.

Далі у п.2.2. Інструкції наводиться перелік даних, що повинні міститися у зверненні, але не у постанові суду:

конкретні питання стосовно дотримання законодавства з фінансових питань (в межах компетенції органів ДКРС), на які необхідно дати відповідь;

період, за який слід перевірити діяльність підприємства, установи чи організації з визначених питань;

інформацію про одержання об'єктом контролю бюджетних коштів, використання державного чи комунального майна або наявність коштів, що залишаються у розпорядженні об'єкта контролю в зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів.

Звернення правоохоронного органу, яке не відповідає наведеним вище вимогам цього пункту, підлягає уточненню правоохоронним органом (у нашому випадку не судом, а органом дізнання чи слідчим).

Для прийняття керівником органу ДКРС рішення щодо проведення ревізії (перевірки) доцільно також, щоб звернення правоохоронного органу містило такі дані:

у яких матеріально відповідальних осіб обов'язково потрібно провести інвентаризації та на яких підприємствах, в установах і організаціях - зустрічні перевірки і з яких питань (з обов'язковим зазначенням місцезнаходження об'єктів зустрічних перевірок);

про підрозділ правоохоронного органу, номер телефону і прізвище його працівника, з яким слід підтримувати зв'язок для вирішення питань, що потребують втручання правоохоронного органу.

У випадку перебування матеріально відповідальної чи посадової особи, стосовно якої порушено кримінальну справу, під арештом, а також при вилученні бухгалтерських документів ініціатором ревізії (перевірки) про це зазначається у зверненні правоохоронного органу.

Оскільки підрозділи ДКРС виконують свої функції згідно розробленим заздалегідь планам, слідчий до внесення подання до суду повинен усно узгодити із керівництвом підрозділу ДКРС строки проведення ревізії. Після цього слідчий звертається до суду із поданням про надання дозволу на проведення позапланової ревізії, у якому вже вказати узгоджені дати початку та закінчення ревізії.

На відміну від інших випадків це подання не потребує узгодження із прокурором. Також відзначимо, що КПК України 2012 р., на відміну від КПК 1960 р., звернення органів досудового розслідування до слідчого судді іменуються клопотаннями.

Подання розглядається суддею одноособово. За результатами розгляду виноситься постанова про надання дозволу на проведення позапланової виїзної ревізії або про відмову у наданні такого дозволу.

У постанові суду про надання дозволу на проведення позапланової виїзної ревізії повинні бути зазначені:

номер, дата та підстави порушення кримінальної справи;

орган, що порушив кримінальну справу та орган, який проводить її розслідування;

повна назва підприємства (установи, організації), його місцезнаходження, дані про організаційно-правову форму, код ОКПО;

коротка суть фінансових порушень, допущених об'єктом контролю (або інформація про фінансові операції, яка може свідчити про те, що вони здійснюються з порушенням вимог чинного законодавства);

підстави проведення такої ревізії;

дата її початку та дата закінчення.

У постанові про відмову у наданні дозволу на проведення ревізії повинні бути вказані підстави відмови.

Отримавши постанову суду про проведення ревізії слідчий виносить постанову про постановку завдань ревізорам та питань, що підлягають вирішенню під час проведення ревізії. Ця постанова власне і є зверненням правоохоронного органу у розумінні Інструкції «Про організацію проведення ревізій і перевірок органами державної контрольно-ревізійної служби в Україні за зверненнями правоохоронних органів». Постанова суду про надання дозволу на проведення позапланової виїзної ревізії та постанова слідчого про постановку завдань ревізорам та питань, що підлягають вирішенню під час проведення ревізії надсилаються керівнику Фінансової інспекції ДКРС України у відповідній області (м. Києві, Автономній республіці Крим) за місцем розташування об'єкта перевірки.

При призначенні ревізії керівником контрольно-ревізійного органу визначається персональний склад ревізорів та призначається керівник ревізійної групи, який складає програму ревізії на підставі питань, поставлених у зверненні, відповідно до компетенції органу ДКРС, та письмово узгоджує її з правоохоронним органом, за ініціативою якого проводиться ревізія чи перевірка. За формою, що історично складалася слідчий узгоджує підписану керівником ревізійної групи програму, а начальник слідчого підрозділу та керівник підрозділу ДКРС затверджують її.

У листі, яким орган ДКРС інформує правоохоронний орган про прийняття його звернення до позапланового виконання, вказується керівник ревізійної групи (ревізор), його телефон та орієнтовний термін початку проведення ревізії (перевірки).

Якщо суб'єкт підприємницької діяльності, на якому потрібно провести ревізію (перевірку), зареєстрований і розташований на приватній квартирі, то така ревізія (перевірка) може проводитись у приміщенні суб'єкта підприємницької діяльності лише в присутності працівників правоохоронного органу або в приміщенні правоохоронного органу за належно вилученими

ініціатором ревізії (перевірки) первинними бухгалтерськими документами і регістрами.

У разі проведення ревізії (перевірки) за вилученими правоохоронним органом оригіналами документів, якщо за вказаною ініціатором ревізії (перевірки) адресою об'єкт контролю відсутній, присутність посадових осіб об'єкта контролю для давання пояснень та підписання акта ревізії (перевірки) забезпечує правоохоронний орган.

Ревізійні дії за вилученими у підприємства, установи чи організації оригіналами документів та підписання акта (проміжного акта) ревізії (перевірки) проводяться у місці, узгодженому з правоохоронним органом, що вилучив документи.

Обсяг вилучених документів, що визначається керівником ревізійної групи, має бути достатнім для здійснення відповідних ревізійних дій. Із свого боку пропонуємо завчасно узгоджувати обсяг документів з ініціатором ревізії.

Пункт 4 частини 2 статті 99 КПК України (2012 р.) [2] відносить акти перевірок та висновки ревізій до такого джерела доказів, як документи, оскільки вони є спеціально створеними з метою збереження інформації матеріальними об'єктами, які містять зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження.

Особливий порядок отримання доказів шляхом призначення та проведення ревізій (перевірок) вимагає, на нашу думку, спеціальної регламентації цього порядку у кримінально-процесуальному законі. Тому пропонується доповнити Кримінальний процесуальний Кодекс України (2012 р.) главою 20-1 «Призначення та проведення ревізії» наступного змісту.

Стаття 245-1 Призначення ревізії.

Для отримання даних щодо фінансово-господарчої діяльності суб'єкта господарювання, якщо такі дані мають значення для розслідування кримінальної справи, може бути призначена ревізія.

Ревізія фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання може здійснюватися лише на підставі рішення суду або слідчого судді.

Якщо необхідність проведення ревізії виникає на стадії досудового розслідування, орган розслідування звертається до слідчого судді з клопотанням про надання дозволу на проведення ревізії, у якому зазначає обґрунтування підстав такої ревізії та дати її початку і закінчення.

Клопотання розглядається слідчим суддею. За результатами розгляду слідчий суддя виносить мотивовану постанову про надання дозволу на проведення ревізії або про відмову у наданні такого дозволу. У постанові про надання дозволу на проведення ревізії слідчий суддя повинен зазначити номер, дату та підстави порушення кримінальної справи, орган, що порушив кримінальну справу та орган, який проводить її розслідування; повну назву суб'єкта господарювання, його місцезнаходження, дані про організаційно-правову форму та індивідуальний номер; коротку суть фінансових порушень або інформацію про фінансові операції, яка може свідчити

про те, що вони здійснюються з порушенням вимог чинного законодавства; підстави проведення ревізії; орган, на який прокладається проведення ревізії, строки проведення ревізії.

Стаття 245-2 Проведення ревізії.

Постанова суду надсилається органом, що проводить розслідування справи разом з постановою про постановку завдань ревізорам та питань, що підлягають вирішенню під час проведення ревізії, органу Державної контрольно-ревізійної служби, або іншому органу, який згідно законодавству має право на проведення ревізії.

Тривалість ревізії, призначеної у зв'язку з розслідуванням кримінальної справи, не повинна перевищувати 15 робочих днів. Подовження термінів проведення ревізії можливе лише за рішенням суду на термін, що не перевищує 5 робочих днів.

Проведення ревізій не повинно порушувати нормального режиму роботи підконтрольних установ та інших суб'єктів господарської діяльності.

Порядок проведення ревізії, взаємодія ревізорів із слідчим та органом дізнання, порядок оформлення результатів ревізії встановлюється Законом України «Про Державну контрольно-ревізійну службу України» та іншими законодавчими актами України.

Зустрічні звірки, які проводяться органами державної контрольно-ревізійної служби, не є контрольними заходами і проводяться у разі виникнення потреби у їх проведенні на підставі направлення, виписаного керівником органу (підрозділу) Державної контрольно-ревізійної служби.

За результатами проведення ревізії складається висновок, який оголошується ревізорами керівнику об'єкта перевірки та надсилається органу, який розслідує кримінальну справу. Висновок ревізії може бути джерелом доказів по кримінальній справі, як документ.

Такими, на наш погляд, є шляхи удосконалення кримінально-процесуального законодавства України на проаналізованому напрямку нормотворчої діяльності.

Література:

1. Кримінальний-процесуальний Кодекс України від 13.04.2012 № 4651 [Електронний ресурс] // [Режим доступу]: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B6-17/paran4#n4>.
2. Кримінально-процесуальний Кодекс України від 28.12.1960 [Електронний ресурс] // [Режим доступу]: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1002-05>.
3. Закон України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» від 26 січня 1993 року N 2939-XII [Електронний ресурс] // [Режим доступу]: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2939-12>.
4. Інструкція про організацію проведення ревізій і перевірок органами державної контрольно-ревізійної служби в Україні за зверненнями

правоохоронних органів, затверджена Наказом Головки КРУ України 26.11.1999 р. N 107 [Електронний ресурс] // [Режим доступу]: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0906-99>.

5. Наказ Головного контрольно-ревізійного управління N 67 від 27.02.2006 [Електронний ресурс] // [Режим доступу]: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0257-06>.

Татаренко Г.В., Проведение внеплановой ревизии (проверки) финансово-хозяйственной деятельности субъекта хозяйствования по требованию органа досудебного расследования. – Статья.

В работе осуществлен анализ вопросов, раскрывающих понятие внеплановой ревизии (проверки), оснований и порядка проведения ревизий по требованию органа досудебного расследования в свете уголовно-процессуального права. Указанные вопросы проанализированы на основе действующего Уголовно-процессуального законодательства Украины, специальной литературы по данной проблеме и процессуальной практики.

Ключевые слова: ревизия, проверка, требование правоохранительного органа, назначения ревизии, постановление о предоставлении разрешения на проведение ревизии, постановление о постановке задач ревизорам и вопросов, подлежащих решению во время проведения ревизии, вывод ревизии, акт проверки.

Tatarenko G.V., An unscheduled audit (inspection) of the financial-economic activity of subjects of management on the demand of the pre-trial investigation. – Article.

In work the analysis of the questions revealing the concept of an unscheduled audit (review), the grounds and the procedure of audits at the request of the body of pre-trial investigation in the light of the criminal procedure law. These issues are analyzed on the basis of the effective Criminal-procedural legislation of Ukraine, the special literature on this issue and procedural practices.

Key words: audit, inspection, demand of the law-enforcement body, the appointment of audit, the decision on granting the permit to conduct the audit, the decree on the granting of the tasks of the auditors and the issues to be addressed during the revision, the conclusion of the audit, inspection report.